

УДК 574:1+316.42

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v046.2024.18>**В. Д. Хавроненко**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0919-6620>кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії

Київського національного університету будівництва та архітектури

І. І. ПрудченкоORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8547-7104>кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Київського кооперативного інституту бізнесу і права**Р. В. Множинська**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8459-3496>кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії та культурології
Київського національного університету технологій та дизайну

ЕВОЛЮЦІОНУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У КОНТЕКСТІ ПОСТМОДЕРНІЗМУ: НОВІ ВИКЛИКИ ТА ФІЛОСОФСЬКІ РЕФЛЕКСІЇ

Постановка проблеми. У сучасному світі, в якому зміни швидко стають нормою, освітній процес не лише адаптується до нових реалій, але й переосмислюється з погляду філософії постмодернізму. Постмодерністська парадигма вносить свої унікальні виклики у сферу освіти, примушуючи нас переглянути традиційні уявлення про процес навчання та його цілі. Сьогодні важливо розуміти, як саме еволюціонує освітній процес у контексті постмодернізму, які нові виклики стають актуальними, та які філософські рефлексії надають нового сприйняття освіти в сучасному світі. Початок епохи постмодернізму супроводжується переосмисленням усіх сфер життя, включаючи й освіту [3, с. 67]. Поняття істини, знання та авторитету стають релятивізованими, що відкриває шлях для розвитку альтернативних підходів до навчання та виховання, своєю чергою це породжує не лише нові методи та стратегії навчання, але й ставить під сумнів усталені уявлення про сам процес освіти та його цілі.

Один із головних викликів, який постмодернізм ставить перед освітою, полягає в розумінні та врахуванні різноманітності методів навчання. Індивідуалізація навчання, врахування потреб кожного здобувача освіти та стимулювання його унікальних здібностей стають необхідністю для забезпечення ефективності освітнього процесу.

Постмодерністські філософські концепції також привертають увагу до питань влади та владності у сфері освіти. Критика інституційної влади над навчанням змушує переосмислити ролі викладача та здобувача освіти, ставити під сумнів традиційні ієрархії та пошукати способи

демократизації освітнього процесу [1, с. 156]. У світлі постмодерністських ідей, освіта перестає бути лише передачею знань та вихованням у задалегідь визначених рамках. Вона стає простором для творчості, самовиявлення та критичного мислення, що відкриває нові можливості для розвитку особистості та суспільства в цілому.

Актуальність теми еволюції освітнього процесу у контексті постмодернізму надзвичайно висока в сучасному світі. З одного боку, швидкі технологічні зміни та глобалізація створюють нові вимоги до освіти, вимагаючи адаптивності та гнучкості. З іншого боку, постмодерністська філософія вносить свої власні виклики до усталених уявлень про навчання та виховання. Релятивізація істини та розмаїття перспектив у постмодерністському світогляді ставлять під сумнів універсальність та об'єктивність знань, що вимагає перегляду традиційних підходів до навчання. Індивідуалізація та диференціація стають ключовими аспектами, оскільки різноманітність методів навчання потребує гнучкості та персоналізації підходів до навчання.

Крім того, постмодерністська критика інституційної влади та нормативних систем змушує переосмислити ролі викладача та здобувача освіти, а також ставить під сумнів стандартизовані оцінювання та змагальність у навчанні. Натомість акцент зрізається на сприянні розвитку критичного мислення, творчості та соціальній взаємодії. У світлі цих викликів і перспектив, розгляд еволюції освітнього процесу у контексті постмодернізму має велике значення для розуміння та адаптації освітніх систем до сучасних вимог та цінностей.

Від цього залежить якість підготовки майбутніх поколінь і їх здатність ефективно функціонувати у сучасному глобалізованому світі.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Публікації у сфері аналізу еволюції освітнього процесу у контексті постмодернізму виявили значний інтерес до цієї проблематики та розкрили декілька ключових тенденцій. Дослідники наголошують на необхідності перегляду традиційних підходів до навчання та виховання з урахуванням релятивізації істини та розмаїття індивідуальних перспектив. Борова Т., Ведь Т., Горішна Н., Джексон Л., Пітерс М., Тесар М., Хашим М. відзначають, що постмодерністська філософія викликає потребу в персоналізованих та гнучких підходах до освіти, які б враховували унікальні потреби кожного здобувача освіти.

Додатково, аналіз попередніх досліджень вказує на важливість вивчення ролі влади та владності у сфері освіти в умовах постмодерністського світогляду. Горбунова Л., Кієн Г., Красний К., Серл Р., Слетгері П., Фенвік В. звернули увагу на критиці інституційної влади та пошукають способи демократизації освітнього процесу, щоб забезпечити рівні умови для здобувачів освіти різних соціальних та культурних контекстів. Бех В., Гуревич Р., Кокс Д., Покровська Н., Роляк А., Шеффер С. вказують на те, що в контексті постмодерністських перспектив освіта перестає бути виключно передачею знань та стає простором для творчості та критичного мислення. Це відкриває нові можливості для розвитку особистості та відображається на методології та підходах до організації освітнього процесу.

Мета дослідження полягає у виявленні впливу постмодерністських тенденцій на еволюцію освітнього процесу та виявленні нових викликів і філософських рефлексій, що виникають у зв'язку з цим.

Виклад основного матеріалу. Поява постмодернізму в другій половині ХХ століття пов'язана з пошуком нових відповідей на виклики, які стояли перед людством. Постмодернізм виходив із визнання нелінійності мислення та його інтерпретували як комунікативний акт, дискурс, що зрозуміло при спостереженні за тенденціями розвитку сучасної культури [6, с. 18]. Постмодерністське бачення реальності адекватно відображає розвиток повсюдного використання Інтернету та інших подібних технологій. Сучасна людина занурена в нову віртуальну реальність, і її дискурс у загальному відношенні відповідає глобальній інформаційній мережі.

Зміна різних культурних форм і практик, філософських ідей, художніх течій свідчить про фрагментарність сучасної культури та свідомості людини, про обов'язковість єдиних критеріїв оцінки моральних явищ, про перехідний характер

суспільства і культури. Не існує загального принципу, який би об'єднував різних людей, а є еkleктичне змішування філософських, наукових концепцій, життєвої мудрості, соціальних міфів, національних стереотипів, з допомогою яких сучасна людина намагається осмислити змінну реальність в умовах радикальної невизначеності та тенденції загальної інформованості й підвищеної внутрішньої небезпеки [10].

Радикальна зміненість ситуації у світі й нове самоусвідомлення, яке народилося на фоні звичних форм модерності, було зафіксовано філософами терміном «постмодернізм», який інтерпретувався переважно як відповідь культурній ситуації світовідчуття сучасної епохи [2, с. 100].

Постмодерністи вважають, що нове уявлення про освіту базується на «постформальному мисленні». Тобто, постмодерністське уявлення характеризується прагненням до створення нового знання і самореалізації, а не відтворенням попереднього. Постформальне мислення дозволяє розглядати зв'язки між протилежними явищами, розглядати їх у відповідному контексті [14, с. 29]. Для нього характерна нелінійна інтерпретація причинності, розгляд світу як тексту, а ноосферна інтерпретація зв'язку розуміється як біосферна. У сфері утворюється роль здобувача освіти, який отримує знання від «інтерпретатора», міняється, і утворення не просто дає знання, а вказує напрям розвитку. Раніше утворення розумілося статично, то тепер це процесуально [11, с. 6].

Постмодерністи йдуть настільки далеко, що, враховуючи змінність світу, його нестабільність, виводять метафізичну відсутність абсолютної істини, а також, виходячи з цього, відкидають уявлення про теорію як закінчений етап. Якщо «теорія є господарем» одного дискурсу, то теоретизування робить легітимними багато різних дискурсів.

Відзначимо, що науковці та філософи, постмодерністські моделі утворення знання, класифікують за різними видами. Основні з них включають конструктивізм, соціокультурний підхід, деконструктивізм, плюралізм і постструктуралізм [5, с. 21]. Наприклад, конструктивізм підкреслює активну роль індивіда в процесі утворення знань на основі власного досвіду та взаємодії з довкіллям, а от соціокультурний підхід розглядає знання як соціально конструйоване явище, що формується у взаємодії з культурними та історичними контекстами. Деконструктивізм аналізує історичні, культурні та лінгвістичні конструкції, піддавши сумніву однозначний смисл істинності, а от плюралізм визнає різноманітність та множинність перспектив на одну проблему чи явище. Постструктуралізм зосереджується на аналізі влади, відмінностей та дискурсів у процесі утворення знань [4, с. 67]. Кожен із цих підходів вра-

ховує унікальні аспекти та перспективи на процес утворення знань у постмодерному контексті.

Постмодерністські моделі утворення знань відрізняються від традиційних, оскільки вони враховують комплексний характер сучасного світу, де істинність і знання розглядаються як відносні та контекстуальні, а саме:

1. Постмодерністські моделі ставлять під сумнів ідею централізованого джерела знань або авторитету. Замість цього, знання розглядається як результат взаємодії різних джерел та перспектив, які можуть бути різними та конфліктними.

2. Постмодерністські моделі підкреслюють розмаїття та множинність перспектив на одну проблему чи явище. Знання в цьому контексті стає результатом взаємодії різних культур, ідеологій та досвіду.

3. Постмодерністські моделі визнають, що інтерпретація знань є суб'єктивним процесом, який залежить від контексту, досвіду та індивідуальних переконань.

4. Постмодерністські моделі відхиляють ідею єдиного метанаративу, який визначає істинність чи знання. Замість цього, розглядається існу-

вання багатьох незалежних метанаративів, які можуть конкурувати один з одним.

5. Багато постмодерністських моделей також критикують традиційні концепції та авторитети, що створюють знання [8, с. 17].

Ми вважаємо, що еволюція освітнього процесу у контексті постмодернізму створює нові виклики та філософські рефлексії, що впливають на його організацію та мету (табл. 1). Релятивізація істини вимагає переосмислення традиційних підходів до навчання, оскільки визнання різноманітності перспектив учасників навчального процесу породжує необхідність у гнучких та індивідуалізованих методах навчання. Демократизація влади в освіті викликає питання про розподіл владних повноважень між викладачем та здобувачем освіти, а також про роль студентського самоврядування у визначенні навчальних програм. Творчість та самовиявлення стають центральними аспектами в освітньому процесі, який сприяє не лише передачі знань, а й розвитку індивідуальності. Критичне мислення стає необхідною навичкою в умовах постмодернізму, оскільки здобувачі освіти повинні бути здатні аналізувати, оцінювати та

Таблиця 1

Ключових аспектів, які впливають на еволюцію освітнього процесу у світлі постмодерністських тенденцій

Аспекти	Опис
Релятивізація істини	Релятивізація істини є однією з ключових концепцій у постмодерністському філософському дискурсі. Згідно з цією концепцією, істина не є абсолютною та необхідною, але вона різноманітна і залежить від контексту, культурних уявлень та індивідуальних переконань. У постмодерністському уявленні, істина стає різноманітною та плинною, інтерпретація якої може змінюватися залежно від суб'єкта та його перспективи. Релятивізація істини означає, що в освітньому процесі необхідно враховувати різноманіття поглядів та точок зору. Вона ставить під сумнів традиційні підходи до передачі знань, оскільки показує, що істина може бути інтерпретована по-різному залежно від контексту та індивідуальних особливостей.
Індивідуалізація	Індивідуалізація в контексті освіти у постмодерністській парадигмі виявляється як перспектива, що наголошує на унікальності кожної особистості та її індивідуальних потребах і можливостях. В цьому відношенні освіта стає не лише засобом передачі загальних знань, але й платформою для розвитку індивідуальних талантів, інтересів та характеристик кожного здобувача освіти. У постмодерністському підході індивідуалізація освіти означає переходити від стандартизованих навчальних програм та методик до персоналізованих підходів. Це може охоплювати індивідуально підготовлені програми навчання, диференційовані завдання, а також використання різноманітних методів та підходів для кожного здобувача освіти. Такий підхід вимагає від педагогів більшої уваги до потреб кожного здобувача освіти, сприяючи розвитку їхнього самовизначення та самореалізації. Відповідно, освітні заклади можуть впроваджувати програми, які надають здобувачам освіти можливість обирати свій шлях навчання, зосереджуючись на їхніх індивідуальних інтересах та метах.
Творчість та самовиявлення	Освіта як простір для розвитку творчості, самовиявлення та критичного мислення.
Розмаїття перспектив	Визнання різноманіття поглядів та досвіду кожного здобувача освіти, що впливає на формування навчальних програм.
Інтерактивність навчання	Зміна у підході до взаємодії між викладачами та здобувачами освіти, акцент на колективному навчанні та співпраці.
Гнучкість програм	Підлаштування навчальних програм до потреб ринку праці та змін в суспільстві.
Інформаційна технологія	Використання сучасних технологій для поліпшення доступності та ефективності освіти.
Критичне мислення	Наголос на розвитку у здобувачів освіти навичок аналізу, оцінки та критики інформації.
Культурна різноманітність	Враховання та вивчення різних культурних підходів та перспектив в навчальному процесі.
Соціальна відповідальність	У контексті постмодернізму та еволюції освітнього процесу, питання соціальної відповідальності стає ключовим аспектом. Сучасне суспільство все більше усвідомлює свою відповідальність перед іншими людьми, природою та майбутніми поколіннями.

Джерело: власна розробка авторів

критикувати інформацію відповідно до сучасних соціальних та культурних реалій.

Гнучкість програм відкриває можливості для постійного адаптування навчальних планів до змін у суспільстві та технологіях, а інтерактивність навчання стає важливим аспектом, що сприяє активній участі здобувачів освіти у навчальному процесі та сприяє збільшенню ефективності навчання. Соціальна відповідальність в освіті стає актуальною, оскільки освітні заклади відіграють важливу роль у формуванні громадянської свідомості та активної громадянської позиції здобувачів освіти.

Сучасна загальна постмодерністська модель утворення виходить із визнання рівноправ'я між викладачем та здобувачем освіти у формувальному процесі, залишаючи позаду жорсткий диктат, категоричність викладача, визнаючи релятивізм у пізнанні [7, с. 123]. На перший план виходять діалогічні форми навчання, інновації, приділяється увага змісту утворення, асимілюється роль здобувача освіти у власному конструюванні знань. У процесі навчання індивіди комунікують між собою, і таким чином відбувається процес самоорганізації. Нове культурне середовище, світові мережі, де відбуваються процеси комунікації, включаючи та навчання, відрізняється принциповою відкритістю, відсутністю закритості, що призводить до появи нових освітніх процесів.

Під час такої комунікації індивіди знову виражають свою ідентичність у нескінченному числі особистих самоорганізацій і консолідацій з метою спільних цілей, цінностей, завдань загального розвитку, які виступають, згідно з синергетичною парадигмою, як параметри порядку. Взаємодія, синергія наявних форм соціальної суб'єктності призводить до формування стабільного режиму у системі освіти [15, с. 8].

Відповідно до вище відзначеного, еволюція освітнього процесу у контексті постмодернізму може бути розглянута з декількох перспектив, оскільки постмодернізм вносить ряд важливих впливів на спосіб, як ми сприймаємо знання, навчання та освіти:

1. Постмодернізм відкидає ідею абсолютності та універсальності в культурі та знанні й це призводить до розмиття меж між дисциплінами та галузями знань в освіті. Наприклад, інтердисциплінарні програми стають більш популярними, оскільки вони дозволяють студентам отримати більш глибоке розуміння проблеми з різних перспектив.

2. У постмодерному світі увага також звертається на процес навчання, а не лише на результат. Відкритий діалог, самоорганізація та постійне переосмислення стають важливішими елементами навчального процесу.

3. Постмодернізм ставить під сумнів традиційні авторитети та норми. У зв'язку з цим освітні

програми стають більш спрямованими на розвиток критичного мислення, допомагаючи студентам аналізувати, оцінювати та критикувати інформацію.

4. У постмодерному світі більша увага приділяється індивідуальним потребам та можливостям здобувачів освіти. Освітні програми стають більш гнучкими, дозволяючи студентам обирати шляхи навчання та відповідати їхнім особистим інтересам.

5. Постмодернізм сприяє використанню сучасних технологій у навчанні. Це охоплює використання онлайн-ресурсів, інтерактивних методів навчання, віддалене навчання [9, с. 371].

На нашу думку, в сучасному освітньому процесі постмодернізм надає величезний вплив на формування викликів та філософських рефлексій, адже постмодерністський підхід визначає освіту як постійний процес переосмислення та переоцінки знань та ідентичностей. У цьому контексті виникає першочергове питання про сутність та природу знань, а також про їхню об'єктивність й відкриваються нові простори для дослідження понять, які раніше були «абсолютними». Освітній процес стає не просто передачею інформації, але й дослідженням різноманітних ідей та поглядів.

Науковці відзначають, що у постмодерністській освіті виникає питання про місце та роль індивіда в суспільстві й це спонукає до розгляду критичних аспектів культури, стереотипів та установлених суспільних норм. Освіта стає майданчиком для вільного обміну думками та відчуттями, де кожен студент має можливість висловити свої унікальні погляди та переконання [13, с. 80].

Постмодерністська освіта також ставить під сумнів традиційні методи навчання та оцінювання. Замість строгої ієрархії знань виникає концепція «багатозначності» інтерпретації інформації [12, с. 71], а це вимагає від педагогів нового підходу до формулювання завдань та оцінювання успішності студентів.

Одним із ключових аспектів постмодерністської освіти є акцент на критичному мисленні та творчому підході. Студенти стимулюються до аналізу наявних ідей та концепцій, а також до формулювання власних, інноваційних підходів до проблем. Нарешті, постмодерністська освіта відкриває шлях для розуміння культурної різноманітності та взаємозв'язків між різними культурами. Вона сприяє розвитку толерантності та відкритості до інших поглядів, що є надзвичайно важливим у сучасному глобалізованому світі.

Висновки. Еволюція освітнього процесу у контексті постмодернізму відкриває нові виклики та ставить перед філософською спільнотою ряд рефлексій. Постмодернізм, з його акцентом на релятивізмі, розмитті меж і відмові від метанаративів, вносить суттєві зміни у сприйняття

й розуміння освіти. По-перше, у контексті постмодернізму освітній процес переосмислюється як динамічний інструмент, спрямований не лише на передачу знань, але й на формування критичного мислення, самоідентифікації та розуміння різноманітності. Освіта стає більш орієнтованою на індивідуальні потреби й інтереси студентів, визнаючи їх унікальність та контекстуальність. По-друге, постмодерністські ідеї спонукають до переосмислення влади й авторитету в освіті. Авторитет викладача більше не сприймається автоматично, а має бути заслуженим шляхом стимулювання діалогу, співробітництва та взаєморозуміння. По-третє, у зв'язку з розмиттям меж та відмовою від універсальних норм, постмодерністська освіта наголошує на важливості включеності й різноманітності. Це означає активне врахування різниць у культурному, соціальному та гендерному контексті при проектуванні освітніх програм і методик.

Застосування постмодерністських моделей утворення знань дозволяє активізувати навчальний процес та підвищити зацікавленість здобувачів освіти у вивченні матеріалу. Постмодерністські підходи сприяють розвитку критичного мислення, що є важливим для формування їх аналітичних навичок та креативного підходу до розв'язання проблем, а використання постмодерністських моделей утворення знань стимулює розвиток творчості та самовираження здобувачів освіти, сприяючи їхньому особистісному зростанню та розвитку.

Також, постмодерністський підхід до освіти дозволяє враховувати різноманітність індивідуальних потреб та особливостей, стимулюючи їх активну участь у навчальному процесі. Організація навчання за постмодерністськими моделями сприяє формуванню у здобувачів освіти критичного ставлення до інформації, що допомагає їм відповідно оцінювати отримані знання та застосувати їх у різних ситуаціях.

У цілому, використання постмодерністських підходів у навчальному процесі може сприяти покращенню якості освіти та підготовці здобувачів освіти до успішного функціонування в сучасному світі.

Література

1. Борова Т.А., Ведь Т.М. Теоретичні основи сутності поняття трансверсальні компетентності в постмодерністській освіті. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Випуск 21. Т. 3. С. 154–158.
2. Горбунова Л. Ключові компетенції у транснаціональному освітньому просторі: визначення та імплементація. *Інститут вищої освіти НАПН України, НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2016. № 2 (19). С. 97–117.
3. Горішна Н. Розвиток категорії інклюзивна освіта у філософсько-освітніх концепціях та сучасному

науковому дискурсі. *Social Work and Education*. 2020. Vol. 7. №. 1. С. 65–75.

4. Bekh V., et al. Education as a way of human existence in a postmodern society. *Postmodern Openings*. 2021. № 12.3. P. 1–14.

5. Cox D., et al. Theoretical frameworks in social work education: A scoping review. *Radical Challenges for Social Work Education*. 2022. P. 18–43.

6. Fenwick W. Still searching for leadership in educational leadership: A postmodern analysis of the social justice discourse within the field. *Handbook of social justice interventions in education*. 2020. P. 1–25.

7. Gurevych R., et al. Using augmented reality technology in higher education institutions. *Postmodern Openings*. 2021. № 12.2. P. 109–132.

8. Hashim M., et al. Emergent strategy in higher education: postmodern digital and the future? *Administrative Sciences*. 2022. №12.4 (196). P. 1–24.

9. Kien G. Postmodernism trumps all: The world without facts. *Qualitative Inquiry*. 2021. № 27 (3–4). P. 374–380.

10. Krasny K., Slattery P. Postmodern curriculum. *Oxford Research Encyclopedia of Education*. 2021. URL: https://www.researchgate.net/profile/Karen-Krasny/publication/350609023_Postmodern_Curriculum/links/60686953a6fdccad3f6c572e/Postmodern-Curriculum.pdf.

11. Peters M., Tesar M., Jackson L. After postmodernism in educational theory? A collective writing experiment and thought survey. *What Comes After Postmodernism in Educational Theory?* Routledge. 2020. P. 3–12.

12. Pokrovskaia N., et al. Intellectual analysis for educational path cognitive modeling: digital knowledge for post-modern value creation. *Wisdom*. 2020. № 1, 14. P. 69–76.

13. Roliak A., et al. Problem-based learning in pedagogic tertiary education: european context through denmark environment. *Independent Journal of Management & Production*. 2021. № 12.3. P. 71–84.

14. Searle R. Postmodernism and the western rationalist tradition. *Campus Wars*. Routledge. 2021. P. 28–48.

15. Shaeffer S.F. Inclusive education: A prerequisite for equity and social justice. *Asia Pacific Education Review*. 2019. P. 1–12.

Анотація

Хавроненко В. Д., Прудченко І. І., Множинська Р. В. Еволюціонування освітнього процесу у контексті постмодернізму: нові виклики та філософські рефлексії. – Стаття.

У контексті сучасного світу, який характеризується стрімким розвитком технологій та поширенням глобальних комунікаційних мереж, питання формування освітнього процесу набуває особливої важливості. Освіта стає ключовим фактором успішного функціонування суспільства і розвитку індивідуумів. В цьому контексті виникає потреба у нових підходах до організації навчання, зокрема використанні постмодерністських моделей утворення знань. Актуальність дослідження полягає в необхідності вивчення та розуміння можливостей застосування постмодерністських

моделей утворення знань в сучасній освіті. У зв'язку з швидким розвитком технологій, змінами у суспільстві та глобалізацією, потреба у нових підходах до організації навчального процесу стає вкрай важливою. Використання постмодерністських моделей може сприяти покращенню ефективності навчання, розвитку критичного мислення, формуванню творчих навичок та готовності до життя в сучасному інформаційному суспільстві. Тому вивчення цього питання має значення для подальшого розвитку освіти та підготовки молоді до життя у сучасному світі. Мета. Дослідження спрямоване на виявлення можливостей застосування постмодерністських моделей утворення знань у сучасному освітньому процесі. Основна увага зосереджена на розгляді діалогічних форм навчання, інноваційних підходів та взаємодії учасників навчального процесу.

У результаті дослідження виявлено, що застосування постмодерністських моделей утворення знань сприяє активізації навчального процесу, підвищує зацікавленість здобувачів освіти у вивченні матеріалу, розвиває їх критичне мислення та сприяє формуванню творчих навичок. Висновки. Використання постмодерністських моделей утворення знань є перспективним напрямом для сучасної освіти. Вони сприяють покращенню якості навчання та відповідають вимогам сучасного інформаційного суспільства. Такий підхід до організації освітнього процесу може стати ефективним інструментом для підготовки молодого покоління до життя у складних умовах сучасного світу.

Ключові слова: освітній процес, постмодернізм, постмодерністські моделі, філософські рефлексії, критичне мислення, діалогічні форми навчання, індивідуалізація, диференціація.

Summary

Khavronenko V. D., Prudchenko I. I., Mnozhynska R. V. The evolution of the educational process in the context of postmodernism: new challenges and philosophical reflections. – Article.

In the context of the modern world, characterized by rapid technological development and the proliferation

of global communication networks, the issue of shaping the educational process assumes particular importance. Education becomes a key factor in the successful functioning of society and the development of individuals. In this context, there is a need for new approaches to organizing learning, including the use of postmodernist models of knowledge formation. The relevance of the research lies in the necessity to study and understand the possibilities of applying postmodernist models of knowledge formation in contemporary education. Due to the rapid advancement of technology, changes in society, and globalization, the need for new approaches to organizing the educational process becomes extremely important. The use of postmodernist models can contribute to improving the effectiveness of learning, developing critical thinking, fostering creative skills, and preparing individuals for life in modern information society. Therefore, studying this issue is significant for further development of education and preparing youth for life in the modern world. The purpose. The research aims to identify the possibilities of applying postmodernist models of knowledge formation in the modern educational process. The main focus is on examining dialogical forms of teaching, innovative approaches, and interaction among participants in the educational process.

As a result of the research, it has been found that the application of postmodernist models of knowledge formation contributes to the activation of the educational process, increases students' interest in studying material, develops their critical thinking, and fosters the formation of creative skills.

The use of postmodernist models of knowledge formation is a promising direction for modern education. They contribute to improving the quality of learning and meet the requirements of modern information society. Such an approach to organizing the educational process can become an effective tool for preparing the younger generation for life in the complex conditions of the modern world.

Key words: educational process, postmodernism, postmodernist models, philosophical reflections, critical thinking, dialogical forms of teaching, individualization, differentiation.